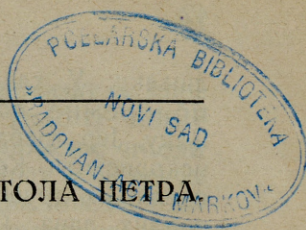

У Земуну, Април 1933.

ПОД ВИСОКОМ ЗАШТИТОМ
ЊЕГ. КРАЉ. ВИС. НАСЛЕДНИКА ПРЕСТОЛА ПЕТРА.

ИЛУСТРОВАНИ ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Број 4	Излази једанпут месечно Уредник КОСТА СЕПЕРОВАЦ бероучитељ грађанске школе.	Година XXX
-----------	--	---------------

В. ЈОВАНОВИЋ, Крагујевац.

ПЧЕЛАРСКИ КАЛЕНДАР.

АПРИЛ.

У свом свечаном руху ове је године пролеће рано пробудило пчеле и нас пчеларе. Надајмо се доброј пчелињој паши по оној народној: „Ко рано рани двије среће граби.“ Ми смо поранили јер су још у марту окитили поља, ливаде, и воћњаке својим цвећем; кукурек, маслачак, висибоба, дивљи шафран, никеица, јагорчевина, жабљак, дивљи зумбул, љубичица, туја, леска, дрен, јавор, брест, јоха, црни трн, ива, бадем, кајсија, бресква. Њима се придружује сада и многи други цветови. У том цвећу умилно зујање раздраганих пчела сада је најсилнија песма пролећу и промисли Божијој.

Али „ако зима не угризе она може да ошине својим репом“. И рану пчелињу пашу могу да пресеку својим невидљивим зубима: студени ветар, хладна киша, суснежица, слана и мраз. Ако је на пчелињаку све у реду неће бити изненађења при неповољној промени времена у овом месецу.

Сада настају већи послови на пчелињаку. И у колико је време топлије, а ветра мање, послова је више на пче-

лињаку. У хладним и ветровитим данима треба свршавати **припремне** послове за касније **главне** послове на пчелињаку. Јер треба топло и тихо пролетње време рационално искористити. Ко у марту није извршио главни преглед свију пчелињих друштава то мора извршити, без одлагања првих топлих дана. Сада се одмах морају преградним даскама стеснити у плодишту пчелиња легла на онолико оквира колико пчеле покривају. По том се недељно проширује плодиште додавањем с крајева плодишта по један оквир, ако се толико намножи пчела да их брзо покрију. Овим постепеним проширивањем плодишта тежња је да се до краја априла или почетком маја, са пчелама испуне сви оквири у плодишту. Како се у којој кошници сви оквири испуне са пчелама у плодишту, треба додати медишта са 4 до 5 оквира, које преградним даскама стеснити на средини. На том делу плодиште остаје **откривено** према медишту, док се остали део плодишта покрива **оборштабленим** платном. По том у колико пчеле испуњавају саће у медишту, ово се проширује постепеним додавањем оквира, док се цело медиште не испуни оквирима, а ови пчелама и медом. Разуме се, да медиште одозго мора бити добро покривено да би се очувала топлота у овом.

Пчеларево старање да се пчелиња друштва развију до врхунца пре наступа багремове паше, најглавнији је посао на пчелињаку после извршеног главног прегледа пчела, појачавањем слабијих друштава и њиховим изједначавањем по снази и многобројности пчела. У овој тежњи пчелиња се друштва шпекулативно прихрањују у августу (да би се узимала са што већим бројем младих пчела) Пчеле се узимљују на већој количини доброг меда (или шећерног сирупа) него што се раније препоручивало. У августу пчеларске организације сеју олајну репицу да би ова у априлу пружила пчелама **прихранитељну** пашу. Сада се недељно дрљачом отклапа мед у затвореном саћу, којег има у **добољној** количини по кошницама. Не заборавамо: Пчелиња друштва у свом развијању траже помоћ нашу у овом месецу. Она ће у мају довршити своје развијање и без наше помоћи. Наша ће помоћ учинити, да се то развијање доврши пре цветања багрема.

Приметна рана пчелиња паша највећи је заштитник од појаве туђица на пчелињаку. На доброј пролетној паши туђице не нападају ни слабије ни безматке. Понављамо, најглавнији је посао на **напредном** пчелињаку у пролеће, пчелареб **смишљен** методичан рад у тежњи, да се сва пчелиња друштва развију до врхунца пре наступа главне паше у мају. У колико се то постигне и труд биће награђен. То је онај камен пчеларске мудрости. Да се он стече треба познавати пчелињу флору места у коме се пчелари. Треба . . . , да би се према почетку, трајању и јачини пчелиње паше **изабрао** један од реномираних метода пчеларења. И по том овај усавршавао према **својим** месним,

економским и социјалним приликама. И у пчеларењу се мора приволевати стварним приликама. Ако главну пашу даје багреном цвет добро ће доћи за снажење пчела претходна паша на олајној репици, врби, воћу и шумском цвећу. Овог последњег много има по шумама док не олистају. То је јефтинији и позитивнији начин природног прихрањивања пчела у пролеће од вештачког спекулативног. Шпекулативно прихрањивање пчела у пролеће изгубило је многе своје приврженике. Најзад оно је и изазивач појаве туђица на пчелињаку.

Не могу се свуда вршити пролетњи послови на пчелињацима по једном рецепту. Не пада свуда ни пчелиња паша у једно исто време. Ни на једној истој биљци и у једној истој количини ових. Па и лучење нектарија једних истих биљака разнолико је не само по областима но и у појединим годинама. То су она танана опажања које пчеларево око види а мисао проучава. То се посматра, испитује и бележи, да би се према овим белешкама усавршавао свој специјалан метод пчеларења, и овај у појединим годинама елиминисао промењеним приликама. Нема ту маштања о некаквој стацдардизацији „знања и умења“, а још мање о изједначењу „мишљења и веровања.“ Јер то није плод искуства истрајног рада на пчелињаку. Зато се морају разликовати пролетњи послови на иначе мањој удаљености пчелињака у Марковцу и Лапову (главна паша багреном) од пчелињака у Боговинским планинама (главна паша у јулу на планинским ливадама.)

* * *

У овом се месецу појављује нагон пчела за излучивање воска и изградњу саћа. Тај се нагон користи у рационалном пчеларству. Друштвима која јаче испољују овај нагон додају се цели листови вештачког саћа да ове извуку; по том се извучено саће постепено замењује додавањем неизвученог. Извучено саће даје се ројевима о ројидби или додаје друштвима са слабијим нагоном за изградњу саћа; извученим се саћем пуне медишта и ствара општа резерва у саћу, која повећава и принос у меду за време багреном паше. Погрешно је стављати оквире с вештачким саћем између оквира с леглом у плодишту. Овакав рад ремети круг матичиног ношења јаја у плодишту. Оваквим се радом губи потребна топлота у нераздвојеном леглу. И једно и друго успорава снажење пчелињег легла у пролеће. У тежњи за постигнуће максималног приноса у меду корисно је стављати у оквире целе листове вештачког саћа.

У овом се месецу морају пажљиво прегледати пчелиња легла у свима кошницама. Том се приликом по јачини легла и количини меда и рђе изједначују сва пчелиња друштва па онда оснажују методички. Слабијим друштвима додаје се по 1 до 2 оквира са леглом, који се одузимају од јаким друштава. Додаје се само онолико легла, колико га слабија

друштва могу покрити својим пчелама. Не препоручује се, да се с леглом додају и пчеле, јер за такав рад треба више спретности и опрезности. Додани оквири стављају се уз **крајње оквира** с леглом.

Друштва са назови матицама уништити опијањем амонијевом шалитром. Оквири с медом и опијене пчеле разделити суседним друштвима. Јаким безмацама који су скоро изгубили матицу сада је лако помоћи додавањем оквира с јајима и младим црвићима у радиличком саћу. На том ће оквиру пчеле извући матичњаке.

Ако прегледањем легла приметимо да су у кошници помрле пчеле од глади, нема никаквих бојазни од заразних пчелињих болести. Но ако поред **мртвог** легла у кошници има и живих пчела мора се најпажљивије извршити преглед мртвог легла, служећи се при том лупом (стаклом за повећавање). По положају мртвог црва у отвореној ћелици закључује се узрок умирању легла. Ако је **бео** црвић у дну ћелице савијен као полумесец, а не осећа се никакав непријатан мирис, онда легло није умрло од заразне болести. Ако је, пак, **црвенкасто** обојени црвић опружен у ћелици сумњив је. Ако се ипак црвић распада при подизању из ћелице танким дрветом (чачкалицом) и при том из ћелице отеже течност, као бала, значи да је то друштво оболело од пчелиње куге. Ако при посматрању мртвог затвореног легла приметимо да су се угнули поклопци на леглу, и да су као иглом пробушени на 2—3 места, јасно је да то друштво болује од пчелиње куге. С тога треба послати ветеринарском факултету у Загребу или Љубљани **мало саћа са мртвим леглом**, живим и мртвим пчелама на преглед, који ће се бесплатно извршити и извести о резултату прегледа. Треба из пчеларских листова и књига одмах прочитати упуство за спречавање ширења ове болести на пчелињаку, и по истом одмах поступити. Будући се пчелиња куга и друге заразне болести преносе и мешањем пчела на општим појилима, треба ова заменити индивидуалним судовима за напајање пчела, не мешајући ове међу собом.

Наглашено је, да пчеле у кошницама треба с јесени обезбедити већом количином меда и рђе за зимску и пролетњу исхрану пчела. Речено је, да сада треба изједначити друштва с медом, рђом и леглом. Но, ако се и поред овог изједначења не могу сва пчелиња друштва почетком априла обезбедити са 4 до 5 кграма меда и нешто рђе мора се недостатак одмах накнадити. У недостатку меда и рђе може се додати шећерни сируп и какав сурогат рђе било у чистом брашну (од ражи, јечма или елде) било у тесту по рецепту. Пере Мезенова (Види о овоме мој чланак „Пролеће на пчелињаку“ у априлском броју овог листа из 1932 године.) **Ма да шећерни сируп није потпуна замена меди за исхрану** легла ипак он не проузрокује умирање легла, како је то, „на своју руку“, погрешно протумачио један наш пчелар, који ратује са савременим наплетцима у пчеларству.

Застој у метаморфози развоја пчелињег легла није изазвао његово храњење шећерним сирупом, већ пропуштено старање, да се накнади несташица у рђи (цветном праху). О томе ће бити више речи у посебном чланку. Запамтите: Ако рђе нема у саћу плодишта мора се ова накнадити ма и сурогатима. Не учинимо ми то пчеле ће покушати да саме пронађу какву замену. **Не нађу ли је, развој легла ће застати.** При овом тражењу много ће пчела пропасти, а могу се и друштва заразити. Посматрао сам 6. марта ове године, на крагујевачкој жељелничкој станици, неколико хиљада пчела у једном вагону, како журно купе и у корпицама односе расуто брашно по патосу. А то је једно искуство више.

У пчелињим друштвима у плетарама (вршкарама) треба пружити могућност да задовоље нагон у изградњи саћа. Треба у плетарама подрезати све трутовско и плесниво саће. И створити место **подрезивањем саћа**, да се под плетару може потурити суд за прихрањивање медом. Ако при овом раду приметимо, да у којем друштву нема довољно меда треба му овај додати у суду по заходу сунца. Преко разблаженог топлог меда треба посути исецкану сламу, суво лишће или ситна дрвца, да би ова пливала на меду и тиме спречавала дављење пчела. Ако хладне вечери и ноћи спречавају одвајање пчела из свог клупчета треба плетару унети у топлу кухињу. На сто ризастри чаршав, преко овог поставити суд са топлим медом, који је разблажен са $\frac{1}{3}$ воде. Преко суда наместити плетару. По том чаршав савити око плетаре да се спречи растурање пчела по топлој кухињи. Кухињу загрејавати да би пчеле у топлоти силазиле и узимале мед из потуреног суда. Сутрадан изјутра мора се плетара однети у подрум или на своје место на пчелињаку.

И са плетарама може се корисније пчеларити него што се пчелари код већине науких пчелара. Треба се старати да друштва у плетарама **замењују матицу ројитбом, и да се на старом саћу преко 5 година не држи друштво.** Ројењем плетаре добивају младу матицу. Ако се која плетара не роји 2 године треба јој у овом месецу искуцавањем одузети матицу, па пчеле вратити без матице. Тада ће пчеле градити матичњаке на врло младом радиличком леглу. Изабрати два најбоља матичњака а остале посећи. Мора се напоменути, да катшто и саме пчеле, независно од пчелара, замењују стару матицу, што је врло тешко утврдити у плетарама. Ова се потајна замена матица у кошницама са покретним саћем може контролисати бојадисањем матице на леђима једном тачкицом, или методичним подрезивањем десног или левог, великог или малог, крила у матице. //

*

У другој половини априла треба започети рад на запањавању резервних матица, да би се овима замениле у мају све старије матице од 2 године. Један се део матица може искористити за вештачку ројидбу, а други чувати као трајна

резерва у борби са безматцима. Најбоље је имати по неку плетару ради добивања природних ројева, будући су оби напреднији и јефтинији. Јер вештачки рој стаје више меда него што вреди. Тежити, да се о свакој ројтби унесе по неки рој на пчелињак са удаљених пчелињака преко 8 километара, у сврху освежавања крви. То се може извести споразумном разменом ројева између удаљених напредних пчелара. У ову се сврху уносе на пчелињак купљене банатске, крањске и далматинске оплођене матице.

Крајње је време да се избаци из кошнице све трutowско, старо и друго неупотребљиво саће, и да се у оквире намешта вештачко саће. Јер није ни мало лепо гледати слику, како рој виси на грани док се приређује трка око тражења саћа и намештања овог у оквире.

Недајмо се пребарити по неким топлим даном да скинемо омотаче којима утопљавамо друштва у кошницама од танких дасака и у плетарама. Напредовање пчелињег легла изискује сада обезбеђену топлоту. Она је сада потребнија него у јануару. Утопљавајмо оваке кошнице поњавама, крпама и старим ћебадима. Но најбоље је имати за ову сврху нарочито израђене покриваче од рогоза. Они не кбаре естетски изглед кошница као крпе.

Ко намерава купити коју кошницу са пчелама нека то сада учини. Сада су, пред ројидбом, најскупља пчелиња друштва, јер се у добрим рукама могу медом откупити овог лета. Али се најјефтиније подиже пчелињак ако се праве или купују ваљане кошнице и вештачко саће па саће уместити одмах у оквире. О ројидби купити природне ројеве и ове стрести одмах у кошнице. С тога се још сада мора наместити вештачко саће у припремљене оквире. И више пута обићи пчелињаке напредних пчелара. Трудити се, да се на овим пчелињацима практично види и проучи оно што се претходно прочитало. И опет читати јер се напредно пчеларство мора стварати на солидној теоретској спреми пчелара. Не трчати за новинама али се ове испитивати само на огледним пчеларским станицама.

Сада се мора отклапати стари мед у кошницама, да би га пчеле мешале са новим. У ту сврху треба оквире са отклопљеним саћем потапати у врућу воду и по том одмах враћати на своје место у кошницу. Чим почне цветати багрем, ако овај меди, треба из кошнице истрести сав мед (не дирати мед из оквира у коме има легла) у тежњи да би се имао сортирани багремов мед.

Сипајмо уредно топлу воду у појила, солићи је по мало.

Топли пролетњи дани пробудили су и живот пчелињег непријатеља, метиља. Прегледајмо и сумпоришимо резервно саће сваких 10—15 дана.

Што год можемо данас урадити за пчеле не остављајмо за сутра.

Др. С. ГРОЗДАНИЋ, Срем. Карловци

Пчеларство у Срем. Карловцима и околини

(Наставак)

II. СЕЗОНА РОЈИДБЕ И ОЧАЈАВАЊА НОВИХ ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА (мај, јуни, јули).

Ако пчелиње друштво није имало могућности да се развије до максимума пре цветања багрема, оно на овој паши наставља своје развиће. На паши од багрема већина нормалних пчелињих друштава показује нагон за рођењем. То обично бива у мају. Мајски ројеви у овоме крају такође се сматрају као рани ројеви.

У сезони ројидбе нека пчелиња друштва не манифестују своје развиће пуштањем ројева. То су друштва која стару и неспособну матицу смењују младом без нарочитог изражаја. Пчеле такву матицу једноставно убију и избаце из кошнице. Кад једно друштво врши такав чин, изгледа да се оно тада и не налази у максимуму развића.

Друкчије стоји ствар са друштвима која имају способне матице. Матица таквих друштава не пропада. Она одлази са ројем, одводећи један део друштва на друго место, где ће се развити ново пчелиње друштво. Одлажење старе матице са једним делом радилица (може бити и трутова) претставља нормалну појаву у животу пчелињег друштва, а тајна измена матице није редовна појава.

Према багремовој паши пчеле показују велику сталност. Багрем је способан да необично јако „мобилише“ пчелиње друштво. Такав је случај у овоме крају био 1928 године, кад је багремова паша била врло јака у времену од 17—23 маја. Тада је изгледало, као да пчеле познају само багремов цвет. Но ни тада нису све сабирачице посећивале багрем, јер су неке у исто време правиле посете дивљој ружи, жалфији, бисерку итд. То би се већ могло узети за пример, како ни мед багремовац није посве чист (једноврстан). Каткада багремов цвет слабије везује пчелу. Пчелиње друштво тада мало скупиле меда багремовца. Такав је случај био 1926 и 1927 године. Тада су пчеле за цело време трајања багремове паше врло много доносиле поленов прах са различитих биљака. Да је багремова нектарна паша била јака, не би се у толикој мери могла истакнути поленова паша. Нека су друштва тада успела да за две недеље скупе по 3—4 оквира самог цветног праха. У толикој мери он им није био потребан, али оне су га ипак скупиле, јер им је стајао на расположењу више него нектарна паша. Пчеле по моме мишљењу узимају на једној паши оно што им она пружа, био то нектар или цветни прах, или обоје. Јака нектарна паша јаче их мобилише него поленова. Кад је нектарна паша слабија, тада се јаче истиче поленова паша. Онда она доминира, али не зато што пчелама баш тада треба много цветног праха или

у случају нектарне паше, нектара, већ што пчелиња флора пчелама пружа сад јачу нектарну, а сад поленову трпезу.

Нова пчелиња друштва која су постала у мајској ројидби, почињу да се одмах ојачавају. Она теже да се што пре унормале. То се лепо види код ројева, јер они већ на багременој паши скупљају већу количину меда који ће им као резервна храна послужити за даље развиће.

После багремене паше пчеле у околини немају никакве изразите нектарне паше (прва половина јуна), све док се не појави липа (друга половина јуна). Год. 1927, после кратке багремене паше, опажена је у овоме крају јака паша цветног праха (друга половина маја), а год. 1928 пчеле су после багремене паше посећивале прилично живо, на неким местима у великим масама, стидак, *Orlaya grandiflora* и мајчину душицу (прва половина јуна). Обично су флористичке прилике у првој половини јуна толико побољне, да се нова пчелиња друштва могу прилично оснажити, тако да она на доброј липовој паши могу достићи и максимум развића. Ово је врло важна ствар за пчеларе, који пчеларе на ројебе.

Јака липова паша мобилише пчеле исто тако јако као и багремена, али и тада можемо приметити, како поједине пчеле излетнице одлећу у поље, правећи посете другим биљкама: стидку, мајчиној душици, живој огради, белој детелини, попонцу, споенку, настурциуму и т. д. У извесним случајевима пчеле према овим биљкама могу бити и несталне (*Myosotis palustris* — *Nasturtium*, *Convolvulus arvensis* — *Trifolium repens*), јер ове биљке не претстављају богате изворе хране. Још се више изражава пластично (варијабилно) понашање пчела сабирачица према сиромашним изворима хране после липове паше, кад наступи врућа јулска пауза. Тако сам године 1930 на једној ливади посматрао понашање пчела према цветовима беле детелине и попонца. Ове биљке разликују се врло много по величини и облику цветова, а и по мирису. Детелина има ситне цветове збијене у главицу, а попонац се одликује крупним левкастим цветовима, који миришу на ванилу. При томе посматрању приметио сам да пчела, за онолико времена колико проведе на једном крупном левкастом цвету попонца, посети 5—6 ситних цветова детелине, и то на истој главици, при чему прави друкчије покрете на цвету попонца, а друкчије на главици детелине. Ово је такође један пример пчелиње несталности према цвећу.

У вези са сиромаштвом паше у јулској паузи почиње да малаксава и активност пчелињих друштава, што се види и по слабијој активности матице. Леп пример утицаја локалних прилика на пчеларство! У сушним годинама матица може скоро сасвим да престане са лежењем јаја, нарочито ако пчеле на липовој паши нису прикупиле већу залиху меда. То се често дешава у овом крају (у колико пчелар пчелама не притекне у помоћ). Бела липа (*Tilia argentea*), која у главном карактеристише липову пашу (јер других врста липе у

овоме крају има мало), ретко је када медовита, тако да неки уопште сумњају у њену медовитост. Но она ипак може да буде врло богат извор хране, не можда на рачун какве медљике, већ на рачун правога нектарнога меда. Кад је она медовита, онда на дну њеног спољашњег цветног омотача (чашични листићи) налазимо испочетка по две наспрамне капљице нектара, а доцније по једну велику, коју пчеле, примамљене миомирисом њених грана, срчу са највећом слашћу.

У сушним годинама, кад јака и дуготрајна суша захвати цео месец јули, па се протегне чак и на август, пчелиња друштва не само да оскудевају у паши, већ морају и да се „боре“ против врућине. „Борбу“ против врућине, према мојим испитивањима (Др. С. Грозданић, О лепезању радилица домаће пчеле (*Apis mellifica* L.), Пчелар бр. 1. и 2. 1932) воде старије радилице (пчеле које су већ оријентисане у околини). На врућим летњим данима оне у великом броју лепезају на лету или у близини њега (у унутрашњости кошнице, и на фронталној страни изван кошнице). Тим се лепезањем потпомаже **вентилација** кошнице. Али лепезање пчела може да буде и независно од вентилације кошнице. Уопће, лепезање пчела треба сматрати као реакцију старијих радилица на топлоту. Ја сам ту реакцију изазвао на пчелама и далеко од кошнице, потпуно независно од вентилације кошнице.

Пчеле, које под утицајем јаке врућине лепезају пред кошницом или у њеној унутрашњости, у другим приликама могу да показују друкчије понашање: да **функционишу као сабирачице**, или као „стругачице“, или као „стражарице“. или да пређу у мировање, градећи пред кошницом тзв. „браду“. Пчелињи живот је **варијабилан** у извесној мери, и упркос томе што летња врућина и суша остављају своје трагове свуда широм по природи, и што многобројни извори нектара пресакну под летњим сунцем, живот пчелињег друштва и у таквим моментима вешто парира свакојаким непогодама. Одржава се. „Бори“ се са непогодама. Сузбија следеће и немилосрдне поступке природе. И често се јавља као победник. Само му је најтеже сузбијати **непажљиво поступање** неискусна и лакома пчелара, који би хтео да му пчеле и у критично (сушно) доба напуне канте медом!

3. Сезона узимљавања (август, септембар, октобар). Кад су године повољне, месец август даје пчелама изразиту и врло јаку пашу од белог босиљка. што расте по стрњикама, и од коњског босиљка, што расте по спрудовима око Дунава. Босиљкова паша може да буде дуготрајна (по 6 недеља и више). На њој пчеле у правом смислу пуне канте медом. Пчелиње гњездо такорећи плива у меду, тако да матица каткада нема довољно места за лежење јаја. Али се то брзо регулише, нарочито уз припомоћ пчелара, који увек зна шта ће са медом.

Док је матица за време јулске паузе смањила своју активност, дотле је она за време јаке босиљкове паше поново постала врло активна. С тога у кошницама са пространим гнездом налазимо исто толико залеженог саћа, колико и у пролеће, за време багремове паше.

Будући да је босиљкова паша последња пчелиња паша у овоме крају, то пчелиња друштва морају да приступе узимљавању на рачун те паше. Узимљавање пчела састоји се у спремању довољно хране за зиму, у овоме крају 10—12 килограма меда. Мед од белог босиљка најбоља је храна за зимску исхрану пчела, и на њему пчеле идеално презиме.

Кад паша од белог босиљка изневери, или се појави, па нагло престане, онда су пчеле овога краја упућене на спрудове око Дунава, где у августу и септембру цвета коњски босиљак (*Mentha*-врсте) а друге позно-летње и јесење цветнице. По спрудовима оне већином пабирче, јер коњски босиљак ретко када даје изразиту нектарну пашу.

На паши од коњског босиљка пчеле могу да показују и несталност према цвећу. Год. 1930., као и ранијих година, констатовао сам несталност пчелињу према цветовима врста: *Mentha aquatica*, *M. longifolia* и *M. pulegium*.

За време паше од коњског босиљка пчеле у околини каткада нају и медљикџу. Скоро сваке године у августу и септембру јавља се у овоме крају већа или мања количина медљике на врбама. Њу производи врбова ваш (*Lachnus viminalis*). Кад се појави много те ваши на врбама, медљика тада све капље са грана. И ако се пчеле дресирају на ову врсту медљике, као што је био случај 1930. године, онда пчелиња друштва могу да дођу за кратко време до много меда медљиковца (по 10—20 и више килограма на сваку кошницу). Сабирањем медљике у великим количинама пчеле показују неограничени нагон за скупљањем слатких материја.

Узимљавањем пчелињих друштава на меду медљиковцу опасна је ствар, јер пчеле преко зиме јако страдају од тога меда.*) Инжињер хемије г. Душан Теодоровић (сада на служби у Пољопривредној огледној станици у Осеку) нашао је у меду медљиковцу шећер мелецитозу, који и изазива ненормалан живот пчелињега друштва у периоду мира. Зато је најбоље, да се пчеле узиме на меду од белог босиљка или на каквој другој врсти нектарног меда.

У августу и септембру пчеле у овоме крају обилно сабирају и прополис. Он им служи за залепљивање пукотина и отвора на кошници. Пчеле прополисом сужавају и широка лета, правећи на њима различите прополисане завеснице и насипе. У најновије време констатовао сам да сабирачице прополиса могу вршити и функцију стражарица (офанзивна функција или офанзивно понашање).

Др. С. Грозданић, Медљика и њен значај у пчеларству. Гласник Министарства Пољопривреде, Сб. 38. 1932.

Престанком јесење паше и наступањем хладног времена пчелиње друштво обуставља своју активност: матица свакога дана све слабије леже јаја, радилице обустављају многе послове у пољу и код куће, а трutowа нестаје сасвим из пчелињег друштва, јер их пчеле избацују из кошнице, или их сабијају у гомилу, негде на дну кошнице, где од глади и других непогода пропадају. Избацивање трutowа у добрим годинама бива тек у месецу септембру, а у рђавим годинама (сушне године) пчеле их избацују већ у јулу и августу. У изузетним случајевима (кад пчеле у јесен скупљају интензивно „врбову“ медљику) трutowи се задрже у кошници дуго у јесен. Тада их један део може да уђе и у зиму.

Све ове појаве карактеришу свршетак периода рада, а он се стварно завршава, кад матица престане да леже јаја и кад пчелиње друштво изведе и последњу генерацију јесењих пчела.

4. Сезона зимовања (новембар, децембар, јануар). Каткада већ у сезони узимљавања (септембар, октобар) наступе хладни дани, који пчеле натерају да се сабију у клупче. Али то јесење клупче обично има још легла у своме окриљу. Из тога видимо да нема оштре границе између сезоне узимљавања и сезоне зимовања, као што није било оштре границе ни између ранијих сезона. Граничење живота пчелињег друштва више је пчеларска ствар, него што је то каква одређена биолошка појава.

Стварањем клупчета пчелиње друштво се бори против хладноће. Док у гнезду има легла, дотле пчелиње клупче у својој унутрашњости одржава константну температуру. Та износи око 35° С.

У почетку новембра већина пчелињих друштава остаје без легла, јер се матичина активност обично угаси у октобру. С тога у новембру већ имамо посла са правим „зимским клупчетом“. Температура у зимском клупчету обично варира под утицајем спољашње температуре. Зимско клупче подлежи и извесном охлађивању. То охлађивање не бива само на површини већ и у унутрашњости клупчета, али оно не иде тако далеко да се температура клупчета изједначи са температуром околине. Зимско клупче се не понаша као један поикилотерни („хладнокрвни“) организам. Спољашњи слој клупчета према испитивањима Himmer-a¹⁾ може да се охлади до 9° С, а према Hess-у²⁾ до 7—8° С, у средњем дакле до 8° С. Док спољашњи слој клупчета показује 8° С, дотле се у унутрашњости налази много виша температура. Према Armbruster-у³⁾ та температура не може да падне испод 13° С, а према //

¹⁾ Himmer A., Der soziale Wärmehaushalt der Honigbiene. I. Die Wärme im nichtbrütenden Wintervolk. Erlangen Archiv für Bienenkunde, Bd. IV, 1926.

²⁾ W. R. Hess, Die Temperaturregulierung im Bienenvolk, Zeitschrift für vergleichende Physiologie. Bd. IV, H. 4, 1926.

³⁾ Armbruster, L., Über den Wärmehaushalt im Bienenvolk mit besonderer Berücksichtigung der Befunde von Friedrich Lammert, Sonderhausen, Berlin 1925.

Hess-у испод 18°C , јер су пчеле способне да врше регулацију топлоте у клупчету. Кад се спољашње пчеле клупчета почну охлађивати на температуру испод 7°C , онда оне постану живахније (реакција на хладноћу, „борба“ против хладноће) што изазива онда већу живахност целог клупчета, с чиме даље стоји у вези интензивнија исхрана и јаче произвођење топлоте. На јакој хладноћи пчеле оваквом интензивнијом исхраном троше велике количине меда.

Овако у главном тумаче регулацију топлоте зимског клупчета Nimmer и Hess.

У зимско доба, кад се температура околине попне изнад 8°C , пчелама се даје могућност да излећу из кошнице. Тај излет је више ради тога да се пчеле очисте, него ради тога да ступе у везу са каквим извором хране. Сув, тих и сунчан дан у зимско доба каткада изазове пчеле да излећу и при 6°C , (у хладовини). Али се ово већ може сматрати као излетање из нужде, нпр. као неке врсте реакција на нагло осветлење и слично. Ако пчеле, као што сам раније рекао, излећу још и при нижим температурама, тада је то знак, да у кошници није све у реду.

29. децембра 1931 год. (око 9 часова, дан тих, сунчан) посматрао сам излетање пчела при температури од 9 до 10°C . Али су тада правиле излет само две кошнице, док су остале мировале. Кад се температура попела до 11 и 12°C , почеле су да праве излет и остале кошнице. При овим температурама ваздуха (у хладовини) све су кошнице правиле излет, али неке јаче а неке слабије, што треба приписати биолошком стању пчелињих друштава (различито јака друштва). Јача друштва ће под истим спољашњим условима правити излет раније од слабијих друштава.

(Свршиће се)

ПЕТАР ЖИВАНОВИЋ, Леновац

Разговор два пчелара

Друже како су пчеле презимиле.

Моје нису добро и поред овако благе зиме остале су сасвим слабе скоро само по шака пчела остало је живо у кошници. Саће је сво замрљано а од чега ми је овако било?

— Е друже, сећате ли се да сам Вам ја још прошле јесени при зазимљивању говорио да Вам пчеле могу и да помру а не само лоше да презиме на онако лошој храни — медљици и отвореном меду како сте им Ви оставили.

Пчеле су услед лоше хране и поред благе зиме и чешћих излетних дана ипак добиле пролив срдоболу.

— Па онда молим Вас, пошто сте Ви толико познати око пчела дајте ми поуке, како да спасем оболеле и слабе пчеле па ћу да Вас у будуће слушам при свакој датој ми поуци.

Требате сво замрљано саће умоченом крпом у топлој води избрисати, затим требате пчеле здружити те их тиме појачати да би могле да отпочну нов развој.

Када све то урадите онда их прихраните чистим ражињеним медом, тиме ћете им добро учинити, што ће се још боље да прочисте и живљи рад отпочети.

— Чистим медом! А што ћу кад ја меда немам?

— Е мој друже, па јесам ли Вам нешто говорио и о томе прошле јесени да треба да се остави у резерви и чува ето за такве случајеве.

— А јели друже, Ви имате такву резерву е сад видим да сте врло разуман пчелар и да пажљиво око пчела радите. Па Вас сада молим да ми и ту доброту учините и меда ми дате.

— Даћу Вам с'тим да само пажљиво радите када пчеле прихрањујете, да неби изазвале грабеж међу пчелама.

— А шта је то грабеж код пчела?

— Е па знаш друже, пчела се одликује својом слогом и вредноћом, али има једну врло лошу навику, да отима храну из друге кошнице, и то тада кад пчелар непажљиво просипа мед по пчелињаку или прихрањује преко дана, онда оне осете мирис и нападну кошницу, коју прихрањујете.

— Па шта онда — буде, да ли освоје коју?

— Па наравно које су са народом слабије оне буду освојене и са храном опљачкане.

— Добро друже, ја ћу бити пажљив приликом прихрањивања, него Вас опет молим, покажите ми у каквим судовима да додајем храну?

— О мој друже па и за тај пчеларски посао постоје више апарата и направа, али од свих могу Вам препоручити американску направу, коју можете набавити код Српског Пчеларског Друштва у Београду, иста направа меће се на избушеној поклопној дасци, направа је са једне стране на поклопцу избушена у виду решета, те када се напуњена храном окрене отвором доле онда кроз рупе пролази храна у сасвим малим млазевима и пчеле је брзо покупе. И по хладном времену том направом могу се пчеле прихрањивати пошто је храна у додиру до самог друштва.

— А шта ћу ја кад су моје кошнице простије на којима нема пролаз између оквира те пчеле не могу да се одозго прихрањују.

— За сада употребите празно саће у које налијете спремљену храну и метните га до оних оквира, на којима се налазе пчеле како би у додир са њиме дошле. Доцније направите оквири и израдите још по један наставак са истим оквирима као у досадањим. Тако преправљеном кошницом можете лако одозго прихрањивати пчелу, добићете бољи принос у меду и моћи ћете лакше изводити сваки даљи рад око пчела.

— Море друже, ја заборави да Вас упитам како су Ваше пчеле презимиле.

— Добро је друже, све су ми изашле из зиме живе и јаке, почеле су нагло да се развијају те сам отпочео и са шпекулативним прихрањивањем.

— Ето опет нешто нејасно. А шта је то шпекулативно прихрањивање?

— Па и то је једна рационална радња у пчеларству него о томе ћемо другом приликом.

А сад Здраво!

Е хвала друже и у здрављу.

СТЕВАН КНЕЖЕВИЋ, Бобота.

Из мога дневника

Оно кажу: волим три лета него једну зиму; али опет што је много много, Досади и оно: врућина, прашина, зној, мува . . . И баш добро дође после лета зима. Некако нас очисти, проветри, ишчибука, дезинфикује. Додуше уме и лето, да нас ишчибука на свој начин. Ено неку годину смо морали у јунију да прихрањујемо, а прошлог лета нам није жито ни семе вратило. Једна наша мала економија неби смела бити једнострана, морала би имати свега, што спада пољској привреди. Уз земљорадње иде и сточарство и воћарство и живинарство и пчеларство; све из чега се да извадити динар. Једно друго допуњава и све заједно мора да даје један просечан сталан приход.

И баш волим лепу, суву зиму, и она има своје чари и романтичности, идилу: бескрајна белина, иње, соник, али сам се детињски обрадовао, кад је крајем фебруара пукло, попустило, откравило. Чисто ми је преко оног ускомешаног снега, блата, леда и воде замирисало пролеће. И то вам није мирис кукурека, висибаве, сасе, љубичице, ни онај горчасти мирис напупеле тополе, врбе, иве, дренка, него један посебан, нарочити мирис, који се не да дефинирати, али је ипак мирис, — мирис раног пролећа.

Јели то радост животу иза оне зимске закукуљености или радост збиља вечног подмлађивања насупрот оној комедији по Варонову? Да л' проналазак (heureka) у загонци живота, или осећај стварне лепоте и смисла живота, који својом вечном променом очарава и привлачи очи душе наше, да пијемо у те филигран карике бескрајног ланца вечности и да тај живот онако страшно волимо?

Опростите! Кад поново бацих поглед на свој пчеларски дневник, видех, да сам прећерао. Занех се у тим рефлексивама и као да ме понесе неки туђ пегаз. Рага једна! До комедије му је. Праштајте! Ја нисам песник, пчелар бих да сам. — „Пчелар?“ — „Па и ми бисмо рекли тако нешто“, Е, онда је сасвим друга ствар. — Па и није, чујте! Зар пчеларство није поезија? — Јесте! Мало ми је само сувише

прозаљчки, кад се пчелари туже на саревљивост, кад је међу њима слабо дружељубље, велика непредусретљивост. Па то и нису пчелари; мајстори то су, трговци и конкуренти. Не разумете ме? — Разумеће ме моји и још који.

Пролеће куца на вратима пчелињака. Код нас се последњих година у то доба спрема за врбову пашу. И ове тако. Мислите: низина па је ту врбе надовољ. Силом је и за Врбицу нађемо. Ради пчелиње паше идемо под Драву, у Сарваш. Без мене додуше. А . . . који одлазе, враћају се богато. Ми који остајемо код куће, не стижемо их никад. Друг Волић хоће да доскочи томе и сади овог пролећа 10.000 врбових стабилјика на свом земљишту. Може да буде двоструко корисно. Па ако доспемо, да се његовој паши и ми остали приближимо са нашим пчелама, неће му, надам се, бити криво. Та, пчела се не води на пашу за улар! Кажу да је тамо на врби необично богата паша и траје од сад па до багрене. Ту су све могуће врсте беле шуме, од најранијих до најкаснијих. И без те ране паше, а нарочити ове врбове, просто изгубимо багремову. Ову рану пашу не може ни прихрањивање надокнадити. О томе ме уверава, сад већ пчелар Урош Прокин, тврди ми то и искусни практичар Чарнојевић и Тато-Станко, који ме већ по неколики пут такорећи гони, да и ја своје пчеле метнем на осовину. Нисам му се никад одрекао, али жалим, да не могах досада испунити. Знате, ја вам не волим компликација, а туђ подвоз за мене је компликација. Додуше наш човек нешто радије меће пчеле на кола него мачку, али, сачувај Боже, да се нешто догоди. И ако постаје разне приче, ја јамчим да се то десило којом другом приликом а не код превоза пчела. Хоћете ли веровати? — Ја сам на својим колима једном превозио пчеле и на чисто се отворио сандук, па ништа. А знате шта сам радио? Разастро сноп кукурузовине по коли и дошао сам кући без штете.

Него, како би то лепо било, кад би држава доспела једном од ових свакидањих брига, да се побрине и за ове ствари, које се на први поглед чине тако споредне, ситне и незнатне. И коровом обрасло земљиште је корисније него гола земља; а колико ми имамо у сваком селу земљишта, на коме а ма баш ништа, па ни корова нема, а где би могла бити добра врбова шума: Па нека не буде намењена пчелињој паши, него огреву. Па колико ми имамо голих пашњака, на којима би ту и тамо требало по које дрво за пландиште! А наша стока на највећој припечи стоји у подне око бунара. И ништа за то погодније није него врба. Али само, молим вас, нека не буде намењено пчели. Јер чудан некако имају поглед непчелари на пчелу, ако није и у свему тако: не волим, да имаш ти оно, што ја немам.

Благословеном се зове земља, кроз коју тече мед и млеко. И код нас тече ал га не видимо, и отиче, јер га не збирамо. Збирајмо га а не бојмо се, да ћемо зајазити светеску потрошњу. То није хмељ, коме смета прохибиција и

антиалкохолистичка пропаганда. Мед сам себе пропагира и као храна, и као послastiца, и као лек. Он нема ни једно једино обележје луксуза на себи. Његова се потрошња мора увећати.

Него да вам кажем, како смо се провукли кроз зиму. Укратко: — без квара. Ту и тамо по који безматок, али ја га волим расути, него петљати с тиме, па опет ништа. И шта још упада у очи: врло мало мртвих пчела. Је л' то добар мед или младе пчеле? Биће обоје. А знате шта још? Прописна два — три зимска излета. Дакле све нормално. А шта ће нам дати лето? Идемо да видимо.

РАЗНО

Пчеле у најам. Прошле су године одгајивачи воћа у држави Њујорк (Сједињене америчке државе) који се не баве одгајивањем пчела учинили оглед, да узимају кошнице с пчелама од пчелара у најам, у циљу оплођавања цветова воћака. У томе циљу пчеле су изашиљане на место одређена, и када су после 10 дана извршиле свој задатак, враћене су опет натраг њиховим сопственицима. Сопственици воћњака изјављују, да им је овај начин јефтинији, него да се сами баве пчеларством, а задовољни су и пчелари, јер им пчеле на овај начин такође „зарађују“ поред меда и готов новац.

(„Пољопр. Гласник“ 5-1955)

Чоколада са медом. Један килограм самлевеног какао-а помеша се са једним килограмом меда, 5 грама цимета, 5 грама туцаног каранфилића и 2 грама ванилина у праху. Све треба да је претходно самлевено у прах а по том у емалираном суду добро измешано са медом. По том се ова густа течна смеша кува на умереној ватри све докле док се не почне стврдњавати, што се проверава сипањем ове вреле смесе из мале кашике на хладно стакло. Овако скувана течна смеша лије се у моделе*), или се танко разлије у кухињски блех и по том онако врућа погодним ножем изреже у виду малих правоугаоника да би се охлађена маса могла правилно изломити.

*) Препоручиво је, да пчелари у својим домовима имају симболичке пчеларске моделе и за либење фигура од боска Моделе: (убеђане матице, умањене кошнице и т. д.)

Дужност је сваког пчелара да буде члан пчеларског друштва, и да чланарину уредно плаћа.